

05116115

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.015.04.2015
P/15/053

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/15/053 – Działania organów gmin na rzecz zwiększenia liczby użytkowników sieci kanalizacji sanitarnej
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
<i>Kontrolerzy</i>	Janusz Zawirski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 96756 z dnia 21.08.2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Urząd Miasta Siemiatycze, ul. Pałacowa 2, 17-300 Siemiatycze (dalej „Urząd”)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Piotr Siniakowicz, Burmistrz od 5 grudnia 2010 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Miasto pomimo zidentyfikowania wszystkich nieruchomości, które powinny zostać przyłączone do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej oraz zamieszkałych w nich mieszkańców nie podjęło skutecznych działań na rzecz zwiększenia liczby użytkowników korzystających z tej sieci. Prowadzona akcja informacyjno-edukacyjna na rzecz zwiększenia liczby użytkowników kanalizacji sanitarnej nie przyniosła oczekiwanych rezultatów, bowiem aż 431 (z 2.112) nieruchomości, zamieszkałych przez 1.480 osób, nie było do niej podłączonych. Na ten stan rzeczy miało wpływ nie podejmowanie działań związanych z egzekwowaniem od właścicieli nieruchomości obowiązku ich przyłączenia do istniejącej sieci oraz zaniechanie ubiegania się, w latach 2013-2015 (do 30 września), o środki zewnętrzne na dofinansowanie przyłączy tych budynków do kanalizacji sanitarnej. W rezultacie, zaplanowany i wymagany poziom skanalizowania aglomeracji² (do końca 2015 r.) może zostać niespełniony. Negatywnie należy ocenić nierzetelne sporządzanie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej „KPOŚK”), a także brak nadzoru nad częstotliwością i sposobem opróżniania przydomowych zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowe. Zaniechanie to spowodowało, że Miasto nie posiada wiedzy w tym zakresie, w przypadku ponad 60 % nieruchomości korzystających z szamb.

Pozytywnie natomiast należy ocenić zintensyfikowanie, na przestrzeni trzech ostatnich lat, budowy nowych odcinków kanalizacji sanitarnej. W latach 2013-2015 (do 30 września) wybudowano i oddano do użytku 16,5 km sieci kanalizacji sanitarnej (32% całkowitej długości tej sieci - 51,6 km), co zwiększyło o 14% liczbę mieszkańców korzystających z wybudowanej kanalizacji sanitarnej (tj. o 1.534 osoby).

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Odsetek liczby użytkowników kanalizacji, w stosunku do liczby mieszkańców aglomeracji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Oszacowanie planowanego do uzyskania w gminie wzrostu liczby użytkowników projektowanej sieci kanalizacji sanitarnej, w tym na etapie wnioskowania o środki UE na budowę ww. sieci

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2005-2014 trzykrotnie wyznaczano aglomerację Siemiatycze, obejmującą obszar Miasta Siemiatycze. I tak:

- 31 marca 2005 r. rozporządzeniem Wojewody Podlaskiego wyznaczono aglomerację o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 60.000. Jednocześnie zaplanowano do 2015 r. wybudowanie 9,0 km kanalizacji sanitarnej, do której łącznie będzie podłączonych około 15.000 mieszkańców;
- 11 kwietnia 2011 r. uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego zlikwidowano poprzednią aglomerację i wyznaczono nową, powiększoną o tereny nowej zabudowy przy ulicach: Drohiczyńskiej, Polnej i Anny Jabłonowskiej (bez zmiany RLM). Jednocześnie określono prognozowaną wielkość skanalizowania aglomeracji na poziomie 91,7% (13,7 tys. mieszkańców);
- 22 grudnia 2014 r. uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego zlikwidowano poprzednią aglomerację i wyznaczono nową, pomniejszoną o tereny o rozproszonej zabudowie na obrzeżach Siemiatycz (zamieszkałej przez 690 mieszkańców), do której głównie z przyczyn ekonomicznych nie ma uzasadnienia doprowadzenia sieci kanalizacji sanitarnej³. W nowym projekcie planu aglomeracji z 31 lipca 2014 r. (aktualizowanym 21 października 2014 r.) przyjęto RLM na poziomie 58.905, odpowiadającym rzeczywistej liczbie mieszkańców zameldowanych i przebywających okresowo na terenie aglomeracji wg stanu na 10 września 2014 r. (14.352 + 528 = 14.880) oraz wielkości ścieków przemysłowych odprowadzanych do miejskiej oczyszczalni (44.025 RLM). W dokumencie tym nie ujęto prognozowanej wielkości skanalizowania aglomeracji.

Powyższe aglomeracje ustalono – stosownie do postanowień odpowiednio rozporządzeń Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r., 1 lipca 2010 r. i 22 lipca 2014 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji⁴ – na podstawie danych o liczbie mieszkańców na stałe i czasowo zameldowanych oraz osób czasowo przebywających na terenie miasta (szpital, hotele pensjonaty, dom pomocy społecznej i noclegownia dla osób potrzebujących), a także na podstawie dobowego ładunku ścieków przemysłowych i bytowych odprowadzanych do miejskiej oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 5-51)

1.2. W latach 2013-2015 (do 30 września) Miasto Siemiatycze nie ubiegało się o pozyskanie środków z Unii Europejskiej na dofinansowanie budowy sieci kanalizacji sanitarnej. Burmistrz Siemiatycz wyjaśnił, że *nieubieganie się ww. okresie o środki unijne na dofinansowanie budowy sieci kanalizacji sanitarnej w Siemiatyczach wynikało z faktu, że – w naszej ocenie – bardziej korzystne finansowo dla Miasta było przekazanie do realizacji budowy sieci kanalizacji sanitarnej naszemu Przedsiębiorstwu Komunalnemu Sp. z o.o. w Siemiatyczach (zwanym dalej „Przedsiębiorstwem”), które jest właścicielem i operatorem tej sieci, a także miejskiej oczyszczalni ścieków oraz pozyskanie środków na ten cel z częściowo umarzałnej pożyczki z WFOŚiGW, a także ze środków własnych Przedsiębiorstwa.* (dowód: akta kontroli str. 53-54)

W ww. okresie wybudowano i oddano do użytku 16,5 km sieci kanalizacji sanitarnej, z tego 13,3 km z wykorzystaniem środków uzyskanych na podstawie siedmiu umów pożyczek zawartych przez Przedsiębiorstwo Komunalne Spółka z o.o. w Siemiatyczach z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku (WFOŚiGW) na łączną kwotę 6.230,9 tys. zł, stanowiącą 72,7% całkowitych kosztów tych

³ Ponadto z uwagi na brak możliwości uzyskania pozwolenia na dysponowanie terenem w pasie drogi krajowej Nr 19 w ul. 11 - go Listopada oraz w pasie ulicy Plażowej (stanowiącej własność Skarbu Państwa z nieuregulowanym przebiegiem granic pasa drogowego) z przyczyn prawnych nie można podjąć budowy sieci kanalizacji sanitarnej wzdłuż tych ulic.

⁴ Odpowiednio Dz. U. Nr 283 poz. 2841 ze zm., Dz. U. Nr 137, poz. 922 i Dz.U. z 2014 r., poz. 995.

inwestycji (8.565,4 tys. zł). Wszystkie założone w umowach efekty rzeczowe (wybudowanie 13.246 mb kanalizacji sanitarnej i 713 przykanalików) i ekologiczne (970 RLM) zostały osiągnięte. Wybudowano bowiem 13.287 mb kanalizacji sanitarnej i 716 przykanalików, do których podłączono nieruchomości, w których mieszkało 1.262 nowych użytkowników. Do pozostałej sieci o długości 3,2 km, wybudowanej z własnych środków, podłączono nieruchomości zamieszkałe przez 272 osoby. (dowód: akta kontroli str. 55-58 i 159)

Kierownik Referatu Infrastruktury i Geodezji – nadzorujący gospodarkę ściekową – wyjaśnił, że liczba RLM (970) podłączonych do kanalizacji sanitarnej została ustalona po rozpoznaniu w terenie realnej liczby właścicieli nieruchomości, którzy w czasie określonym umową podłączą się do wybudowanej sieci. Czas ten był krótki i wynosił od trzech miesięcy do jednego roku – co warunkowało ograniczenie przyjętej w umowach liczby RLM.

(dowód: akta kontroli str. 210)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Miasta w zbadanym obszarze.

2. Zidentyfikowanie w gminie wszystkich nieruchomości, które powinny zostać przyłączone do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej oraz wszystkich mieszkańców i innych użytkowników tych nieruchomości, którzy powinni korzystać z tej sieci

Opis stanu
faktycznego

2.1. Urząd zidentyfikował wszystkie nieruchomości, których właściciele byli zobowiązani do podłączenia ich do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej. Rejestr ten prowadzono na podstawie danych zawartych w: 1) ewidencji przyłączy kanalizacyjnych oraz zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków 2) wykazie deklaracji składanych przez właścicieli nieruchomości o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz 3) ewidencji ludności uwzględniającej poszczególne ulice i nieruchomości. Spośród 2.112 nieruchomości znajdujących się w aglomeracji, zamieszkałych przez 14.218 osób⁵, 1.619 było skanalizowanych, 47 nie miało technicznych możliwości podłączenia się do kanalizacji sanitarnej, 15 posiadało przydomowe oczyszczalnie ścieków, a 431 (20,4%) nieruchomości (zamieszkałych przez 1.480 osób) nie było podłączonych do wybudowanej sieci. (dowód: akta kontroli str. 109)

2.2. W Urzędzie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w Siemiatyczach⁶, zgodnie z wymogami art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁷. W ewidencji ujęto wszystkie zbiorniki bezodpływowe (665) i przydomowe oczyszczalnie (22), w tym na terenie aglomeracji było 478 zbiorników bezodpływowych i 15 przydomowych oczyszczalni. W dokumencie tym – sporządzanym odrębnie na każdy rok na podstawie sprawozdań kwartalnych przedkładanych przez trzy podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników⁸ – wyszczególniano: dokładny adres każdej nieruchomości, imię i nazwisko właściciela oraz liczbę i ilość (w m³) odebranych ścieków bytowych z danej nieruchomości w poszczególnych miesiącach. Wszystkie nieruchomości były podłączone do sieci wodociągowej. Pośród 478 nieruchomości posiadających zbiorniki bezodpływowe w aglomeracji, wg stanu na 30 września 2015 r.:

– w 2013 roku tylko ze 195 (40,8%) nieruchomości wywożono nieczystości bytowe, przy czym: z 83 nieruchomości ścieki odbierano jeden raz, z 52 – dwa razy, z 23 – trzy razy, a z 37 nieruchomości ścieki odbierano od czterech do dwunastu razy. Z pozostałych 283 nieruchomości ścieki nie były odbierane przez podmioty gospodarcze prowadzące zarejestrowaną działalność w tym zakresie;

⁵ Ponadto 690 osób mieszkało poza granicami aglomeracji.

⁶ Na terenie Siemiatycz na koniec 2014 r. było ogółem 665 przydomowych szamb i 22 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

⁷ Dz. U. z 2013 r. poz. 1399 ze zm. Ustawa zwana dalej „u.c.p.g”.

⁸ Tj. Przedsiębiorstwo Transportowe i Handlowo-Usługowe „NAJF” w Siemiatyczach, Transport Nieczystości Ciekłych „SMOK” w Anusinie i ZHU AUTO-NAPRAWA Franciszek Tarasiuk w Dziadkowicach.

- w 2014 roku ze 170 (35,6%) nieruchomości wywożono nieczystości bytowe (z 78 nieruchomości ścieki odbierano je jeden raz, z 34 – dwa razy, z 22 – trzy razy, a z 36 nieruchomości ścieki odbierano od czterech do trzynastu razy). Z pozostałych 308 nieruchomości ścieki nie były odbierane;
- w I połowie 2015 roku ścieki odbierano ze 130 nieruchomości (27,2%), z tego z 81 – jeden raz, z 31 – dwa razy, z 10 – trzy razy i z ośmiu – od czterech do sześciu razy. Z pozostałych 348 (72,8%) nieruchomości ścieki nie były odbierane.

(dowód: akta kontroli str. 59-106)

W sprawozdaniach kwartalnych przedkładanych Urzędowi w latach 2013-2015 przez trzy podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników ze ściekami bytowymi każdorazowo wykazywano: łączną ilość odebranych nieczystości ciekłych w danym kwartale, nazwę lub nazwisko właściciela nieruchomości, jej adres oraz jednostkową ilość (w m³) odebranych ścieków z każdej nieruchomości. (dowód: akta kontroli str.110-121)

Analiza trzech losowo wybranych ulic o zabudowie jednorodzinnej z istniejącą siecią kanalizacji sanitarnej od:

- ponad dziesięciu lat⁹ o łącznej długości 2.538 mb, wykazała, że spośród 198 nieruchomości znajdujących się przy tych ulicach, 14 (7,1%) nie było podłączonych do kanalizacji sanitarnej,
- dwóch lat¹⁰ o łącznej długości 1.779 mb., wykazała, że na 88 znajdujących się przy nich nieruchomościach, 29 (32,9%) nie było podłączonych do kanalizacji sanitarnej.

Urząd do dnia zakończenia kontroli NIK nie dokonywał kontroli stanu technicznego przydomowych szamb oraz częstotliwości i sposobu ich opróżniania i tym samym nie posiadał wiedzy na ten temat oraz nie podejmował żadnych działań w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 107-108)

W § 13 Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Siemiatycze¹¹ wskazano, iż właściciel nieruchomości nieskanalizowanej, odnoszącej się do gospodarstwa domowego jest zobowiązany do opróżniania zbiornika bezodpływowego (szamba) z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do jego przepełnienia, z uwzględnieniem normy 3 m³ /osobę/miesiąc.

Na podstawie informacji uzyskanych od Starosty Siemiatyckiego ustalono, że na terenie Miasta Siemiatycze zgłoszono 26 przydomowych oczyszczalni ścieków¹², wykorzystywanych na potrzeby własnego gospodarstwa domowego lub rolnego w ramach zwykłego korzystania z wód, z czego w latach 2012-2015 – siedem, a w latach 2002-2011 – dziewiętnaście. (dowód: akta kontroli str. 122-126)

W sprawozdaniu SG-01 za 2013 rok podano, że na terenie Siemiatycz funkcjonowało 447 zbiorników bezodpływowych i 36 przydomowych oczyszczalni. Tymczasem, zgodnie ze stanem faktycznym było 709 zbiorników bezodpływowych i 22 przydomowe oczyszczalnie.

(dowód: akta kontroli str. 210)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej obszarze stwierdzono nieprawidłowość polegającą na:

- 1) Braku nadzoru Miasta w zakresie stanu technicznego przydomowych zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowe oraz częstotliwości i sposobu ich opróżniania, wynikającego z zapisów art. 5 ust. 1 pkt 3b i ust. 6 u.c.p.g.

Kierownik Referatu Infrastruktury i Geodezji wyjaśnił, że *niepodejmowanie czynności nadzorczych nad prawidłowym przebiegiem opróżniania przydomowych szamb wynikało z nagromadzenia innych ważnych i pilnych do realizacji zadań oraz ograniczeń kadrowych w Referacie. Jednocześnie wyjaśniam, że brak udokumentowania*

⁹ Ulice: Kasztanowa o dł. 1.459 mb., Obrońców Westerplatte o dł. 556 mb. i Obrońców Wizny o dł. 523 mb.

¹⁰ Ulice: Anny Jabłonowskiej o dł. 790 mb., Sosnowa o dł. 621 mb. i Leśna o dł. 368 mb.

¹¹ Przyjętym na podstawie Uchwały nr XLII/22/13 Rady Miasta Siemiatycze z dnia 4 grudnia 2013 r. Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2013 r. poz. 4493.

¹² Zgłoszone w procesie budowlanym.

opróżniania szamb przez większość właścicieli nieruchomości zabudowanych, mogła wynikać z faktu, że część z nich korzystała z własnych wozów asenizacyjnych, którymi wywoziła ścieki na grunty użytkowane rolniczo, a pozostali najprawdopodobniej korzystali z usług osób fizycznych nieposiadających zarejestrowanej działalności gospodarczej związanej z wywozem ciekłych nieczystości.

(dowód: akta kontroli str. 199-200)

2) nierzetelnym sporządzeniu sprawozdania SG-01 za 2013 rok, w którym podano, że na terenie Siemiatycz było 447 zbiorników bezodpływowych i 36 przydomowych oczyszczalni ścieków, zamiast, zgodnie ze stanem faktycznym odpowiednio: 709 i 22.

Kierownik Referatu Infrastruktury i Geodezji wyjaśnił, że *błędne dane dotyczące liczby zbiorników bezodpływowych ujęte w sprawozdaniu SG-01 za 2013 rok wynikły z omyłki pracownika sporządzającego sprawozdanie, których nie zauważyłem w ramach sprawowanego nadzoru.*

(dowód: akta kontroli str. 170 i 210)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia zidentyfikowanie przez Urząd wszystkich nieruchomości, które powinny zostać przyłączone do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej oraz wszystkich mieszkańców tych nieruchomości, którzy powinni korzystać z tej sieci. Prawdłowo także prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w aglomeracji. Negatywnie natomiast ocenia brak nadzoru nad częstotliwością i sposobem opróżniania przydomowych zbiorników bezodpływowych oraz nierzetelne sporządzenie sprawozdania SG-01 za 2013 rok.

3. Działania informacyjno-edukacyjne dla zwiększenia w gminie liczby użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej

Opis stanu faktycznego

3.1. W „Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Siemiatycze na lata 2004-2015”, opracowanym w 2004 r. oraz w żadnym innym dokumencie nie ujęto zadań, dotyczących prowadzenia akcji edukacyjno-informacyjnych wśród mieszkańców w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Jak wyjaśnił kierownik Referatu Infrastruktury i Geodezji: *nieujęcie ww. programie ochrony środowiska lub innym dokumencie zadań, odnoszących się do prowadzenia akcji edukacyjno-informacyjnych wśród mieszkańców w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wynikało z faktu, że przy opracowywaniu dokumentów planistycznych dotychczas nie uwzględniano tego rodzaju działań, ponieważ do 2012 roku Miasto w znacznej części nie było skanalizowane – co nie sprzyjało prowadzeniu tego typu akcji. Jednocześnie informuję, że w aktualnie opracowywanym programie ochrony środowiska na lata 2016-2020 zostaną ujęte w szczegółowy sposób zadania Urzędu w zakresie prowadzenia akcji informacyjno-edukacyjnej mieszkańców Siemiatycz w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, tym bardziej, że aglomeracja Siemiatycz jest już prawie skanalizowana.*

(dowód: akta kontroli str. 199-200)

3.2. Urząd wraz z Przedsiębiorstwem – w ograniczonym zakresie – realizował działania informacyjno-edukacyjne mające na celu zwiększenie liczby użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej. Działania te polegały na:

- umieszczeniu (w 2012 r.) na stronie internetowej Przedsiębiorstwa informacji określającej główne cele podłączania budynków do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (wzrost liczby mieszkańców obsługiwanych przez system kanalizacji, redukcja zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska i osiągnięcie w tym zakresie wymagań Dyrektywy Unii Europejskiej i prawa polskiego),
- informowaniu właścicieli nieruchomości¹³, wzdłuż których została wybudowana i oddana do użytkowania kanalizacja sanitarna o obowiązku podłączenia się do tej sieci,
- zorganizowaniu przez Urząd, w latach 2013-2014, ośmiu spotkań z mieszkańcami Siemiatycz z udziałem m. in. Burmistrza, jego zastępcy, kierownika Referatu Infrastruktury i Geodezji oraz prezesa Przedsiębiorstwa, na których poruszano tematykę dotyczącą m. in. obowiązku podłączania się właścicieli nieruchomości do

¹³ Poprzez doręczanie im ulotki informacyjnej przez pracowników Przedsiębiorstwa Komunalnego.

	<p>wybudowanych odcinków sieci kanalizacji sanitarnych oraz o konsekwencjach zaniechania tego obowiązku. (dowód: akta kontroli str.127-133)</p>
<p>Ustalone nieprawidłowości</p>	<p>W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.</p>
<p>Uwagi dotyczące badanej działalności</p>	<p>Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że działania informacyjno-edukacyjne w zakresie zwiększenia liczby mieszkańców korzystających z kanalizacji nie były w pełni efektywne. Nie docierano bowiem z kampanią informacyjno-edukacyjną do mieszkańców, którzy od wielu lat nie podłączyli swoich nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej. W rezultacie aż 431 (z 2.112) nieruchomości nie było podłączonych do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej.</p>
<p>Ocena cząstkowa</p>	<p>W ocenie Najwyższej Izby Kontroli podjęcie nie w pełni skutecznych działań informacyjno-edukacyjnych mających na celu zwiększenie liczby użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej mógł mieć bezpośredni wpływ na brak podłączenia do kanalizacji ponad 20% nieruchomości, którym stworzono warunki do tego podłączenia.</p>
<p>Opis stanu faktycznego</p>	<p>4. Działania na rzecz zapewnienia dofinansowania realizacji podłączeń budynków do sieci kanalizacji sanitarnej</p> <p>4.1. Rada Miasta Siemiatycze nie ustalała zasad udzielania dotacji celowych na finansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków pochodzących z wpływów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Burmistrz Siemiatycz wyjaśnił, że: <i>w związku z dużymi nakładami poniesionymi przez Miasto na budowę sieci kanalizacji sanitarnej w ostatnich czterech latach o długości ponad 20 km, nie byliśmy w stanie w istotny sposób dofinansowywać wykonania przez właścicieli nieruchomości wymaganych przyłączy. W rezultacie nie sporządziliśmy projektu uchwały dotyczącej udzielania dotacji celowych na finansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków pochodzących z wpływów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Jednocześnie informuję, że Rada Miasta podjęła uchwałę o dofinansowaniu poboru wody i odbioru ścieków z nieruchomości zamieszkałych – co ma zachęcić właścicieli nieruchomości do podłączania się do wybudowanych sieci.</i> (dowód: akta kontroli str. 53-54)</p> <p>Rada Miasta Siemiatycze uchwałą z dnia 26 czerwca 2013 r. obniżyła od 1 września 2013 r. stawki za zużytą wodę i odbiór ścieków o odpowiednio 0,30 zł i 0,55 zł. (dowód: akta kontroli str. 134-135)</p> <p>W latach 2013-2015 (do 30 września) Urząd uzyskał z wpływów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i kar administracyjnych łącznie 262.366 zł, z tego 106.956 zł w 2013 r., 88.633 zł w 2014 r. i 66.777 zł w trzech kwartałach 2015 r. Wszystkie środki uzyskane w latach 2013-2014 wydatkowano na dofinansowanie budowy kanalizacji deszczowej, zaś ze środków uzyskanych w 2015 r. w wysokości 66.777 zł wydatkowano na ten cel 54.612 zł (81,8%). (dowód: akta kontroli str. 201-209)</p> <p>4.2. W latach 2013-2015 (do 30 września) Miasto nie uczestniczyło w dofinansowaniu przedsięwzięć związanych z podłączaniem budynków do sieci kanalizacji sanitarnej z krajowych funduszy ekologicznych lub innych zewnętrznych źródeł. Jak wyjaśnił kierownik Referatu Infrastruktury i Geodezji: <i>brak ww. okresie tego dofinansowania ze źródeł zewnętrznych wynikał z braku dostatecznego zainteresowania właścicieli nieruchomości w podjęciu niezbędnych czynności formalnych związanych z ubieganiem się o takie dofinansowanie, (tj. m. in. złożenie wniosku i deklaracji wraz z wymaganymi załącznikami) oraz brakiem własnych środków finansowych niektórych właścicieli nieruchomości na pokrycie pozostałych kosztów podłączenia do kanalizacji. Dlatego też Miasto nie występowało – tak jak to miało miejsce w 2012 roku – o pozyskanie na ten cel środków. Jednocześnie informuję, że nie posiadamy dokładnego rozeznania ilu właścicieli nieruchomości faktycznie nie posiada wystarczających środków na pokrycie kosztów przyłączenia swoich nieruchomości do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej, ponieważ –</i></p>

w naszej ocenie – jest to praktycznie niewykonalne, gdyż prawie każdy właściciel nieruchomości odpowie, że nie ma środków na ten cel – co jest nie do zweryfikowania. Według naszych szacunków, spośród 431 takich osób, około 100 właścicieli może mieć trudności z finansowaniem wykonania przyłączy, których łączny koszt wynosiłby, według naszego szacunku około 350 – 400. tys. zł (przeciętnie od 3,5 do 4,0 tys. za jedno przyłącze). Istotne jest także to, że żaden z właścicieli nieruchomości, mających możliwość podłączenia jej do kanalizacji, nie złożył wniosku o dofinansowanie tego zadania.

(dowód: akta kontroli str. 199-200)

Na wniosek Przedsiębiorstwa z 30 grudnia 2011 r., została 24 kwietnia 2012 r. podpisana umowa z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie o dofinansowaniu w kwocie 37.250 zł budowy przyłączy do 69 nieruchomości zamieszkałych przy ulicach: Żeromskiego, 11 Listopada i Anny Jabłonowskiej o łącznej wartości 83,0 tys. zł. Inwestycję tę zrealizowano w terminie (do 31 sierpnia 2012 r.) oraz uzyskano zakładany efekt rzeczowy w postaci wybudowanych 69 przyłączy o łącznej długości 625 mb. i efekt ekologiczny poprzez przyłączenie do kanalizacji nieruchomości zamieszkałych przez 244 mieszkańców.

(dowód: akta kontroli str. 136-142)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli brak działań Miasta na rzecz zapewnienia dofinansowania budowy podłączeń budynków do sieci kanalizacji w latach 2013-2015 (do 30 września) mógł wpływać na ograniczenie liczby mieszkańców decydujących się na wykonanie podłączeń.

5. Egzekwowanie od właścicieli nieruchomości obowiązku ich przyłączenia do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej

Opis stanu
faktycznego

5.1.-5.3. W latach 2013-2015 w Urzędzie nie prowadzono postępowań administracyjnych zmierzających do wydania decyzji nakazujących wykonanie obowiązku przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej w trybie art. 5 ust. 7 u.c.p.g. Burmistrz Siemiatycz nie występował także do sądu z wnioskami o ukaranie, ani nie zawiadamiał organów uprawnionych do nakładania grzywny w drodze mandatu karnego o popełnieniu przez właścicieli nieruchomości wykroczenia z art. 10 ust. 2 u.c.p.g.

(dowód: akta kontroli str. 109)

Na podstawie informacji uzyskanych od Przedsiębiorstwa ustalono, że w okresie objętym kontrolą wydano 325 warunków technicznych na wykonanie przyłączenia budynku do sieci kanalizacji sanitarnej, w tym:

- w 2013 r. – 223 właścicielom nieruchomości (wszyscy wykonali podłączenie w okresie do jednego roku od wydania warunków),
- w 2014 r. – 53 właścicielom (siedmiu z nich nie wykonało podłączenia do 30 września 2015 r., pozostali wykonali je w okresie do piętnastu miesięcy od wydania warunków),
- w 2015 r. – 49 właścicielom nieruchomości (22 z nich wykonało podłączenie w terminie do ośmiu miesięcy od dnia wydania warunków, natomiast 27 dotychczas nie wykonało podłączenia).

Ważność wydanych ww. warunków technicznych wynosi dwa lata od daty ich wydania.

(dowód: akta kontroli str. 143-144)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niepodejmowaniu działań związanych z wyegzekwowaniem od właścicieli 431 nieruchomości obowiązku podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej, określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.c.p.g.

(dowód: akta kontroli str. 109)

Burmistrz Siemiatycz wyjaśnił, że *niepodjęcie działań związanych z wyegzekwowaniem od właścicieli 431 nieruchomości obowiązku podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej wynikało głównie z faktu, że dotychczas staraliśmy się przekonywać ich o obowiązku*

i korzyściach podłączenia do tej sieci na organizowanych przez Urząd spotkaniach z mieszkańcami oraz poprzez umieszczenie na stronie internetowej Przedsiębiorstwa Komunalnego informacji zawierającej cele i uzyskiwane efekty z budowanej kanalizacji. Jednocześnie, mając na uwadze, że wykonanie podłączeń jest stosunkowo kosztowne, nie chcieliśmy obligatoryjnie egzekwować tego obowiązku, gdyż mogłoby to przyczynić się do negatywnego stosunku części mieszkańców do władz miasta i tym samym zaburzyć dotychczasowe dobre relacje w tym zakresie. (dowód: akta kontroli str. 53-54)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie nieegzekwowanie od właścicieli nieruchomości obowiązku podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej.

6. Osiągnięcie zaplanowanego w gminie wzrostu liczby mieszkańców i innych użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej oraz działania organizacyjne podjęte w tym celu

Opis stanu faktycznego

6.1. W Urzędzie wskazano komórkę organizacyjną oraz poszczególnych urzędników realizujących zadania w zakresie gospodarki ściekami sanitarnymi. Prowadzenie tych spraw powierzono Referatowi Infrastruktury i Geodezji. Stosownie do postanowień § 16 ust. 58 regulaminu organizacyjnego Urzędu do jego zadań należało m. in.: „Prowadzenie spraw związanych z zaopatrzeniem ludności w wodę i zapewnienie odprowadzania ścieków”. Trzem pracownikom Referatu (z 10) przypisano następujące zadania:

- kierownikowi: m.in. koordynowanie i monitorowanie realizacji zadań wynikających z KPOŚK oraz nadzór nad prawidłową i terminową realizacją zadań przez Referat,
- podinspektorowi ds. gospodarowania odpadami: 1) prowadzenie spraw związanych z wdrożeniem i funkcjonowaniem systemu odbierania odpadów i ścieków komunalnych, 2) realizacja zadań określonych w ustawie o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, 3) prowadzenie spraw związanych z nakładaniem kar na przedsiębiorców i mieszkańców naruszających przepisy zawarte ww. ustawie oraz 4) sporządzanie sprawozdań z realizacji zadań określonych w KPOŚK,
- inspektorowi ds. rozwoju lokalnego i funduszy zewnętrznych: „aplikowanie o środki zewnętrzne i środki unijne samodzielnie, lub wspólnie z innymi podmiotami”.

(dowód: akta kontroli str. 145-157)

6.2. Aglomeracja Siemiatycze, o równoważnej liczbie mieszkańców 60.000, wyznaczona została rozporządzeniem nr 31/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 31 marca 2005 r.¹⁴ Jej obszarem objęto całe miasto Siemiatycze. Na podstawie uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 grudnia 2014 r.¹⁵ zlikwidowano dotychczasową aglomerację i utworzono nową (pomniejszoną o sześć ulic i części pięciu ulic oddalonych od zwartej zabudowy, zamieszkałych przez 690 mieszkańców) o równoważnej liczbie mieszkańców wynoszącej 58.905. W okresie objętym kontrolą stopień skanalizowania aglomeracji wyniósł 88,2 % (12.535 : 14.218), zaś w KPOŚK założono, że do końca 2015 r. wyniesie on 97,2%.

(dowód: akta kontroli str. 5-51, 109 i 174)

W sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2007–2014 określono przyrost liczby mieszkańców korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej o 1.562 osoby (odpowiednio o: 15, 0, 155, 116, 200, 372, 352 i 352). Dane te były niezgodne ze stanem faktycznym, ponieważ w latach 2007-2011 Urząd oraz Przedsiębiorstwo nie posiadali dokładnych danych o faktycznej liczbie mieszkańców korzystających z wybudowanej sieci. W sprawozdaniu za 2007 rok podano liczbę wszystkich mieszkańców, którzy mieszkali w nieruchomościach mających możliwość podłączenia się do niej na poszczególnych ulicach, a w latach następnych starano się urealnić zawyżone dane, przyjmując szacunkowe wielkości – bez weryfikacji stanu faktycznego. Tematykę tę szczegółowo opisano w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

(dowód: akta kontroli str. 158-191 i 197-198)

¹⁴ Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 84, poz. 1060.

¹⁵ Uchwała nr II/10/14. Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 4206.

6.3 W latach 2013-2015 nie odnotowano skarg na działania Burmistrza i pracowników Urzędu w związku z realizacją przez nich zadań z zakresu zapewnienia mieszkańcom i innym użytkownikom przyłączenia do gminnej sieci kanalizacji sanitarnej. Do Burmistrza nie wpływały również wnioski dotyczące realizacji wymienionych zadań. Działania Burmistrza w tym zakresie nie były przedmiotem kontroli Rady Miejskiej.

(dowód: akta kontroli str. 192-196)

W okresie objętym kontrolą radni złożyli 10 interpelacji na temat budowy sieci kanalizacji sanitarnej oraz uzyskania zaplanowanego przyrostu liczby mieszkańców, w tym:

- osiem interpelacji dotyczyło możliwości budowy lub rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej wzdłuż konkretnych ulic, będących w zainteresowaniu radnych, (Burmistrz lub Prezes Przedsiębiorstwa udzielali bieżących informacji w tym zakresie),
- jedna (z 12 maja 2014 r.) dotyczyła realizacji obowiązku przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej (w odpowiedzi, Burmistrz poinformował, że pracownicy Przedsiębiorstwa i pracownicy Urzędu informują mieszkańców o możliwości i zarazem obowiązku podłączenia do tej sieci),
- jedna (z 25 lutego 2013 r.) odnosiła się do zaplanowanego przez Urząd przyrostu liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej (Burmistrz poinformował, że do końca 2015 roku, Miasto będzie skanalizowane w 90%).

Ponadto na czterech posiedzeniach Rady Miasta oraz pięciu posiedzeniach Komisji Rozwoju Gospodarczego, Burmistrz i przedstawiciele Przedsiębiorstwa informowali radnych o zakresie realizowanych zadań, odnoszących się do budowy, w latach 2013-2015, nowych odcinków sieci kanalizacji sanitarnej.

(dowód: akta kontroli str.193-196)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nierzetelnym sporządzaniu sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata 2007–2014. W latach 2007-2011 wykazano bowiem malejącą liczbę mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej (kolejno: 11.674, 10.344, 10.412, 9.735 i 9735), a w latach 2012-2014 zaniżoną wielkość, tj. odpowiednio: 10.107, 11.781 i 12.133 takich osób. Tymczasem faktyczna liczba mieszkańców zamieszkałych w nieruchomościach podłączonych do kanalizacji w na koniec lat 2012-2014 wyniosła odpowiednio 10.943, 12.248 i 12.491. Ponadto podano, że w latach 2013-2014 o 2.026 osób wzrosła liczba osób korzystających z kanalizacji, podczas gdy faktycznie liczba ta wynosiła 1.548 mieszkańców.

(dowód: akta kontroli str. 158-191 i 197-198)

Kierownik Referatu Infrastruktury i Geodezji wyjaśnił, że: *błędne dane podawane w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2007-2014 wynikały z faktu, że Urząd oraz Przedsiębiorstwo Komunalne nie posiadało dokładnych danych o faktycznej liczbie mieszkańców korzystających z wybudowanej sieci w latach 2007-2011. W tej sytuacji podaliśmy za 2007 rok liczbę wszystkich mieszkańców, którzy mieszkali w nieruchomościach mających możliwość podłączenia się do niej na poszczególnych ulicach, a w następnych latach staraliśmy się szacunkowo urealnić te dane, bez jednak ich weryfikacji z powodu braku danych w tym zakresie. Natomiast dane za lata 2012-2014 wynikły z błędu pracownika sporządzającego sprawozdania, których – w ramach sprawowanego nadzoru – nie zauważyłem.*

(dowód: akta kontroli str. 199-200)

Ocena cząstkowa

W aglomeracji Siemiatycze nie osiągnięto zaplanowanego wzrostu liczby mieszkańców korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej. Uzyskano bowiem stopień jej skanalizowania na poziomie 88,2%, tj. o dziewięć punktów procentowych mniej od planowanej wielkości na koniec 2015 roku (97,2%). Ponadto nierzetelnie składano sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, co uniemożliwiało ocenę osiągnięcia rzeczywistego przyrostu liczby mieszkańców aglomeracji korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej w latach 2007-2015.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o:

1. Egzekwowanie od właścicieli zbiorników bezodpływowych obowiązku ich opróżniania.
2. Podjęcie działań zmierzających do wyegzekwowania od wszystkich właścicieli obowiązku podłączenia ich nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej.
3. Rzetelne sporządzanie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

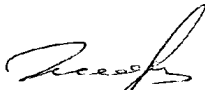
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 20 listopada 2015 r.

Kontroler
Janusz Zawirski
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Agata Ciupa

.....
podpis

¹⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.